

ՆՈՐ ԻՄՐԱՅԷԼԻ ՍԱՂՄՈՒՆԵՐԻՑ

I

Հալածեցէ ապա Թշնամին զանձն իմ.
հասցէ և կոխեցէ յերկիր զկեանս իմ.
և զփառս ի հող բնակեցուցէ:
(Սաղմոս):

Երբ սրտանմլիկ ողբի սուր ծայներ
Զո՞ք լսելիքին հասնում են արագ,
Եւ անա՛ տխուր, սգալի պատկեր
Աչքերիդ առջեւ, որպէս մի ճարակ.
Տեսնում ես գիւղը մի վայրկեան առաջ
Բնակիչներով խաղաղ ու արդար
Կեանք էին վարում եւ օրհնում Աստուած—
Ահեղ բոցի մէջ եւ սարսափահար...
Խանձուած ու այրուած շրերով, դէմքով
Իր կրծքին սեղմած կաթնասուն մանկան
Մայրն աղաչում է, լալիս է հեքով—
Բայց չի ազատում ո՛չ ինք, ո՛չ տղան...
Եւ անա՛ ճշի, լացի, կոծի հետ
Անասունների մայն ու բառաչին,
Ահա՛ մի վայրկեան—եւ եղաւ անհետ
Բանական մարդը, որպէս անասուն...
Այստեղ է, այստեղ—սուր տէգի ծայրին
Մանուկը կայտառ—երբ յղի մի կին
Փախաւ հրդեհից՝ ճեղքեցին փորը—
Եւ տէգի ծայրն է մանկան օրօրը—
Երբ աղքատ, անտէրն խեղտում է կեանքից
Եւ մարդու որդին ինչպէս մի երէ
Հալածական է անսիրտ որսորդից,
Զունի մի անկին հանգչի, շունչ քաշէ...
Հարցմունք ես տալիս այդ դժուար ժամին—

Ո՛վ պիտի հասնի այդ ժողովրդեան
 Եւ այդ սոսկանքի դառն ըուպէին
 Մի կաթիլ ջուր տայ նրա փրկութեան.—
 Հանգչի ու շնչէ աշխարհի վերայ
 Եւ հոգին զգայ ազատ կեցութիւն,
 Վերստին ծնուի կեանքով ապագայ
 Հեռու նրանից այդ սոսկ գերութիւն...

II

Որդիք մարդկա՛ն, մինչեւ
 յե՛րբ էք խտառախոտք:
 (Սագմոս)

Մի՛ գոռար, թող քո բերանդ բռնեն,
 Մի՛ լար, մի խնդրիր—թող քեզ կտրատեն,
 Մի՛ կանչիր խեղդեն քո բկից բռնած,
 Ականջ, քիթ, բերան սրով յոշոտած...
 Մի՛ արդարանար, քո ընտանիքը
 Կինը, որդիքը ջարդուին, փշրուին,
 Զուր մի՛ աղօթիր—այդ արհաւիրքը
 Աստուած է ղրկել—իմանան, տեսնեն...
 Բայց արի՛ւն դարձաւ դաշտ ու անդաստան,
 Դէպ երկինք ցայտեց արեան կաթիլներ,
 Աստուա՛ծ, կուգէի՞ր—մարդիկ իմացան,
 Էլ ո՞ւր ես թափում արեան հեղեղներ...
 Բեզ են բողբոջում—Ամենագէտ ես,
 Ինչո՛ւ չես թափում քո կայծակները,
 Վրէժի, ոխի Աստուած հեռատես
 Զէ՛ որ ցամաքեց մարդկանց սրտերը...
 Էլի՛ կախ գցիր զլուխդ—զարկեն,
 Կացինով զարկեն—թռչի զլուխդ,
 Էլի՛ խեղտուիր մինչ վերջին ըուպէն
 Բռնի՛ր, մի թողնիր իմացուի շունչը...
 Կտրատեն—մի՛ լար, ծակծակեն, լո՛ւր,
 Գոհացի՛ր, շնորհիր սրտիդ իղձերը,
 Ողջ տնով, տեղով դու արիւն դարձիր
 Թո՛ղ երկինք թռչեն արեան կաթիլները...

III

Ձի ահա մեղաւորք լարեցն զաղե-
ղունս իւրեանց ձգել ընդ խաւար՝
այնոցիկ, ոյք ուղիղ են սրտիւք...
(Սաղմոս)

Դու կուգե՞ս տեսնել արտասուքների
Հնաւանդ երկիր. հալածանքների
Նոր սրբավայրեր . կամենա՞ս նայել
Բիրտ տանջանքների, սոսկանքի պատկեր,
Խաչ արիւնլուայ, եւ նոր Գողգոթան
Ռ՛ւր բարձրացրին ժողովուրդն ամբողջ...
Նա կսկիծի մէջ կանչեց բարձրածայն՝
«Ո՛, Աստուած, ինչո՞ւ դու մեզ թողիր ողջ»
Այդ նոր ընդարձակ Գողգոթայի վրայ
Երբ մի ժողովուրդ տանջուեց խաչի վրայ,
Շարժուեց երկիրը իւր անդունդներից,
Ջրերը ցամքեցին—փլուեցին լեռներ
Խորտակուեց տաճար, եւ վարագոյրներ,
Սուրբ անօթները փչացան նորից...
Աշխարհն անող էր, երբոր այս տեսան,
Եւ պատմութեանը վիճակ են գցում.
Գերեզման փորում... կարճատես մի ցաւ
Բռնեց աչքերը աշխարհի անհուն.—
Նա մոռացել է, թէ մի օր կը յարի
Մեռեալը—կենդան. ո՛չ կեղծ աշխարհի—
Արիւնով սնուած եւ քաջալերուած—
Այլ գերեզմանի, սոսկ գերեզմանի
Անհուն խորքերից, իւր հայրենիքից
Ուր նա կայ վաղո՞ւց կենդանի թաղուած...
Նա մի օր կը յարի՝,—արտասուքների,
Տառապանքների, եւ շիրիմների
Ջոհը անկենդանի՝ խաչ բարձրացրած—
Իւր Գողգոթայից—այնտեղ ուր հիմայ.
Մարդը չի ապրում, մարդն է մնում...

ՅՈՎՀ. ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ